

Fot. Sraś Skornicki

Profesor Andrzej Zięba
1946-2020

WSPOMNIENIE O PROFESORZE ANDRZEJU ZIĘBIE

4 maja 2020 r. odszedł od nas na zawsze Profesor Andrzej Zięba, twórca i wieloletni kierownik Katedry Konstytucjonalizmu i Ustrojów Państwowych w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Polska nauka straciła wybitnego konstytucjonalistę i ustrojoznawcę, autora cenionych publikacji z zakresu doktryn brytyjskich partii politycznych; Uniwersytet Jagielloński – wychowawcę wielu pokoleń politologów i prawników; my, pracownicy Katedry i uczniowie Profesora – Mistrza i Opiekuna, pod okiem którego mogliśmy zdobywać naukowe szlify, który inspirował, wspierał i motywował. Jest to dla nas strata trudna do wyrażenia.

Andrzej Zięba urodził się 21 kwietnia 1946 r. w Rabce-Zdroju. Krainą Jego dzieciństwa stały się Polany na sądeckiej Łemkowszczyźnie, gdzie uczęszczał do szkoły podstawowej kierowanej przez ojca – Jana Ziębę. Lata młodości spędził w Nowym Sączu, kontynuując naukę w renomowanym I Liceum im. Jana Długosza, oraz w Krakowie, studiując prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim. Okres studiów w dużej mierze zaważył na jego dalszej karierze zawodowej. Kształcąc się na Wydziale Prawa, nie tylko miał okazję słuchać wykładów wielu znanych profesorów, lecz także poznał tu swego Mistrza, Profesora Marka Sobolewskiego. Pod jego kierunkiem napisał pracę magisterską, a później doktorską. Uczęszczanie na seminaria Profesora Sobolewskiego, udział w dyskusjach, czerpanie z jego warsztatu naukowego i doświadczenia rozbudziły w młodym studencie prawa ciekawość poznawczą oraz zamiłowanie do pracy naukowej.

W 1971 r. Andrzej Zięba podjął pracę w Instytucie Nauk Społecznych i Ekonomicznych Politechniki Krakowskiej. W 1975 r. przeprowadził się do Warszawy, gdzie spędził 10 lat, kierując pracownią badań nad doktrynami politycznymi podlegającą Robotniczej Spółdzielni Wydawniczej „Prasa–Książka–Ruch”. Jednocześnie rozwijał swoje pasje badawcze, uczestnicząc w seminariach organizowanych na Uniwersytecie Warszawskim oraz w Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych. Nie zerwał jednak kontaktów naukowych z Krakowem i swoim macierzystym Wydziałem Prawa, gdzie w 1979 r. obronił przed Radą Naukową Instytutu Nauk Politycznych dysertację

doktorską, poświęconą doktrynie politycznej brytyjskiej Partii Pracy. W 1985 r. powrócił do Krakowa, jak się okazało: na stałe; objął wówczas etat adiunkta w Katedrze Współczesnych Systemów Politycznych. Trzy lata później złożył kolokwium habilitacyjne przed Radą Wydziału Prawa i Administracji UJ. Podstawą uzyskania stopnia doktora habilitowanego stała się monografia zatytułowana *Współczesny konserwatyizm brytyjski: studium z zakresu myśli politycznej*. Książka doczekała się dwóch wydań (1988, 1990) i zapewniła Autorowi rozpoznawalność wśród badaczy partii i doktryn politycznych. Przez wiele lat pozostawała w kanonie lektur obowiązkowych studentów nauk politycznych. Efektem brytanistycznych zainteresowań Profesora jest także książka *Współczesne brytyjskie doktryny polityczne*, która stała się podstawą nadania mu w 2001 r. tytułu profesora nauk prawnych.

W dorobku naukowym Profesora Zięby można wyróżnić kilka nurtów, które rozwijał zarówno w trakcie prowadzonych badań, jak i podczas dydaktyki akademickiej. Za najważniejszy obszar badawczy należy uznać zainteresowanie problematyką państw anglosaskich. Na jego rezultaty – oprócz wspomnianych pozycji książkowych poświęconych doktrynom brytyjskich partii – składają się także opracowania z zakresu systemów politycznych dotyczące parlamentaryzmu Zjednoczonego Królestwa (*Parlament Wielkiej Brytanii*, 1994; *Parlament Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej*, 2014, współautor: Tomasz Wiecech), statusu głowy państwa, konstytucyjnych zasad ustrojowych czy norm prawa stanowionego jako źródeł brytyjskiego konstytucjonalizmu. Drugim ważnym obszarem badań Profesora pozostawały partie polityczne oraz ich międzynarodowa współpraca (*Organizacje międzynarodowe partii politycznych*, 2005). Kolejny nurt to porównawcze prawo konstytucyjne, ze szczególnym uwzględnieniem praw i wolności obywatelskich. Ostatnim obszarem, który miał dla Niego szczególne znaczenie w ostatnich latach pracy, były badania z zakresu dziejów nauk politycznych na UJ. Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych zawdzięcza mu wydanie *Jubileuszowej Księgi Nauk Politycznych* (2015), w której poprzez nakreślenie sylwetek kolejnych pokoleń uczonych ukazano historię tworzenia nauk politycznych na UJ. W nurcie tym mieści się również wydana we współredakcji z Profesorem Jackiem Majchrowskim książka poświęcona upamiętnieniu twórczości naukowej Profesora Marka Sobolewskiego (*Prawo konstytucyjne, doktryny ustrojowe, partie polityczne. Śladami idei Marka Sobolewskiego*, 2015).

Tym, co wyróżnia twórczość naukową Profesora Zięby, jest umiejętne łączenie wątków prawniczych i politologicznych, które wyrosło z przekonania o ich wzajemnym przenikaniu się. Cechą rozpoznawczą Jego publikacji jest duża dbałość o słowo, o czym świadczy wysoka jakość prac, które wyszły spod Jego pióra. Duża wiedza w połączeniu z umiejętnością stworzenia dobrej atmosfery przyciągała do Niego studentów, którym potrafił zaszczepić swoje zainteresowania badawcze. Prowadzone przez Profesora seminaria naukowe gromadziły nie tylko pracowników i doktorantów Katedry, lecz także osoby spoza Instytutu, a nawet Uniwersytetu, zainteresowane toczącymi się na ich forum dyskusjami. Dzięki temu podejmowane przez Niego problemy badawcze zyskały zainteresowanie młodych adeptów nauki, co znalazło wyraz w 16 wypromowanych przez Profesora dysertacjach doktorskich. Dzieło naukowe naszego Mistrza nie

zostanie zapomniane, co więcej: w dalszym ciągu jest rozwijane przez Jego wychowanków naukowych – pracowników utworzonej przez Profesora Katedry Konstytucjonalizmu i Ustrojów Państwowych: Tomasza Wiececha, Łukasza Jakubiaka, Dariusza Stolickiego oraz piszącą te słowa Beatę Kosowską-Gąstoł. Można by rzec: wszyscyśmy z Jego seminarium. Promował nasze prace magisterskie i doktorskie, wspierał nas przy pisaniu habilitacji. Nie tylko ukształtował nas jako naukowców, lecz także niemal po ojcowsku wspierał zawsze, gdy tego potrzebowaliśmy.

Kunszt naukowy Profesora szedł w parze z wysoką kulturą osobistą, niezwykłą dystynkcją oraz celnym poczuciem humoru. Jedną z wychowanek, dr Anna Zaroda-Dąbrowska, wspominając Go, napisała: *uprawiał Uniwersytet, jakiego już dawno nie ma*. Dr Aleksander Dańda, obecnie Konsul Generalny RP w Hongkongu, zapamiętał go jako człowieka, *który cierpliwie tłumaczył grupce młodych wtedy jeszcze doktorantów skupionych wokół jego Katedry, na czym polegać ma praca naukowa ustrojoznawcy i jak unikać popadania w publicystykę [...]. Profesor lubił rozpoczynać wypowiedzi oceniające nasze mniej lub bardziej udane starania „Panie Kolego...”*. Był wymagający, ale jednocześnie serdeczny i pobłażliwy. Do historii Katedry przeszło Jego podsumowanie referatu jednego z doktorantów, który ten wygłosił po powrocie ze stypendium badawczego za granicą, gdzie prowadził badania nad pozycją ustrojową Kanclerza Sprawiedliwości. Swoje wystąpienie zakończył podsumowaniem, że instytucja ta nie ma w zasadzie większego znaczenia. Profesor skwitował to stwierdzeniem, że być może w kulturze amerykańskiej taki rezultat badań byłby uznany za sukces, jednak w kulturze europejskiej po pobycie na półrocznym stypendium zagranicznym oczekivalibyśmy bardziej konkretnych rezultatów badań.

Profesor Zięba potrafił nie tylko wpłynąć na rozwój naukowy swoich uczniów, lecz także stworzyć zgrany zespół. Służyły temu między innymi doroczne wyjazdowe seminaria Katedry w Zakopanem, w których oprócz pracowników i doktorantów brali również udział zaproszeni goście. Weekendowe pobyty w domach Pracy Twórczej „Lonka” lub „Łada”, którymi rozpoczynaliśmy każdy rok akademicki, stwarzały możliwość dyskusji nad rezultatami prowadzonych badań naukowych, umożliwiały wzajemne poznanie i integrację. Przez lata wysłuchaliśmy tam dziesiątek wykładów i referatów, które do dziś wspomniane są przez pracowników i byłych doktorantów. Nie mniej istotnymi punktami były zawsze wycieczka, koniecznie do Doliny Białego, oraz wieczorno-nocne dyskusje, koniecznie w kuchni w „Lonce”. Wracaliśmy z tych wypraw naładowani pozytywną energią, gotowi do podjęcia trudów kolejnego roku akademickiego.

Pracę na Uniwersytecie Jagiellońskim Profesor łączył z dodatkowym zatrudnieniem na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, a później w Wyższej Szkole Ekonomii i Administracji w Bytomiu. Chętnie angażował się w prace organizacyjne na UJ, między innymi był członkiem Jury Nagrody Rektora UJ „Laur Jagielloński”, Uczelnianej Komisji Wyborczej oraz Stałej Rektorskiej Komisji Statutowo-Prawnej. Działał także w krakowskim oddziale Komisji Nauk Prawnych PAN, należał do Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych oraz Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego. Wchodził w skład Rady Programowej „Politei. Pisma Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ”. Za swoją wieloletnią pracę został odznaczony Złotym

Krzyżem Zasługi. Dla wychowanków jednak był – i na zawsze pozostanie – przede wszystkim „naszym Profesorem”.

Po przejściu na emeryturę Profesor Zięba cieszył się, że może więcej czasu spędzać z Rodziną, która była dla niego najważniejsza. Dumny był ze swoich Dzieci, uwielbiał Wnuki, o których potrafił imponująco opowiadać. Cieszyły Go podróże, które odbywał z ukochaną Małżonką, odwiedzając europejskie muzea malarstwa, fascynowało Go żeglarstwo i wycieczki w egzotyczne kraje. Ciągłe utrzymywał jednak kontakt z Katedrą: wspierał nas, dawał wskazówki, służył radą. Nawet gdy walczył z chorobą, zachowywał pogodę ducha. Do końca też wywiązywał się z powierzonych Mu obowiązków naukowych, troszcząc się, aby przygotowana przez Niego recenzja habilitacyjna dotarła do adresata. Pozostawił nam bogaty testament naukowy, który będziemy się starali realizować w nadziei, że uda nam się sprostac Jego oczekiwaniom.

Beata Kosowska-Gąstol

Katedra Konstytucjonalizmu i Ustrojów Państwowych